

relmet személyesen, Jerevánban. Szokatlan érzés volt az OVIR névre hallgató hivatal folyosóján sorban állnia libanoni, ukrainai, grúzai, szíriai örmények között – az világos volt, hogy sok magyar folyamodóval még nem volt dolguk az ügyintézőknek... Fél év alatt elbírálták a kérelmét, és idén márciusban, pont a vírushelyzet kihirdetésekor meg is kapta a levelet, melyben arról tájékoztatták, hogy örmény állampolgárságot kapott! Minthogy erre egyenes leszármazási úton került sor, így állampolgársági vizsgát és nyelvismeretet nem kívántak meg a jereváni hatóságok, az okiratok átvételéhez és a procedúra jogerőssé válásához azonban újabb személyes megjelenésre volt szükség. Hátráltató tényező volt, hogy pont addigra lezárták a határokat a vírus miatt.

Azonban ahogy tudott, utazott (ami távolról sem volt egyszerű, hiszen Európa felől gyakorlatilag a forrongó Minszken keresztül vezetett az egyetlen működő jereváni repülőjárat!), és idén szeptember első napjaiban kézbe vette örmény útlevélét és személyi igazolványát. Ez felemelő pillanat volt számára. „Büszkeséggel töltött el, hogy a családi emlékezet kézzel foghatóvá vált, hogy nem hagytam veszni a múltat, és e mellett egy ősi néphez tartozónak is mondhatom magamat, immár hivatalosan is.”

A legutóbbi út során már nemcsak látogató volt, hanem – ha elsőre furcsa is ezt így kimondani – második hazájába is érkezett. Alig várja, hogy ismét mehessen, és Jereván meg a Szeváni-tó környéke után felfedezze az ország távolabbi vidékeit is.

„Ha azt kérdezik tőlem, mit jelent számomra az örménység, még gondolkodnom kell a pontos válaszon, hiszen csak a közelmúltban történt a dolog: egyelőre jogi kötelék fűz az országhoz, amit azonban minden újabb otlléttel jobban a magamé-

nek fogok érezni. Nagyon rossz érzés volt például néhány héttel visszaérkezésem után a harcokról szóló híreket olvasni. Ennek kapcsán az örmény kollégákkal is szorosabb lett a kapcsolatom Strasbourgban. Mindeközben magyar-örmény kettős állampolgárként az önazonosságomból nem kell feladnom semmit, hogy örménynek is érezzem magam. Regisztrált örmény kisebbségi választóként, de persze ugyanolyan magyar (is) maradtam, mint voltam.”

A három eddigi utazás során Jereván kifejezetten kedves helye lett: vonzó modern nagyváros, amit kaukázusi egzotikum, posztszovjet retró és mediterrán életöröm színesít. Némelyik belvárosi utcája nyugodtan lehetne a Terézvárosban is, öreg fák alatt teraszos vendéglők, kávézók, lounge-ok, a forgalomban pedig negyvenéves Volgák araszolnak vadonatúj Ferrarik mellett. A jerevániak nyitottak, barátságosak, sokan tudnak angolul, szóval az oda utazónak nincs nehéz dolga. Finom ételekben főleg nincs hiány, az örmény barbecue, a khorovác felülmúlhatatlan, a minden formában felbukkanó gránátalma egyenesen függőséghez vezet! Az Ararát látványa a naplementében pedig meghatározó élménnyé vált számára, amit a Kaszkád monumentális lépcsőiről újra és újra meg kell nézni és át kell érezni.

Hegedüs Annamária

Hegyvidékiek a Fiumei úti sírkertben

Elsősorban az örmény gyökerű híres személyek sírjának felkeresésére indult a népes csoport a sírkertbe a XII. Kerületi Örmény Önkormányzat szervezésében.

Farkas Edit várt bennünket a főbejáratnál, ahol több érdekes dolgot mesélt el a temető történetéről, a temetkezési lehetőségekről.

A sírkert a 19. század közepén Pest köztemetőjeként nyílt meg, majd a század végére Magyarország legrangosabb kegyeleti helyévé vált. A temető nemzetünk nagyjainak emlékezte mellett az 1849 óta egymást váltó történelmi korszakok lenyomatát is őrzi. Itt nyugszanak legnagyobb számban a magyar történelem és kultúra nagyjai, a síremlékek jelentős része művészettörténeti érték, híres építészek, szobrászok alkotása. A sírkertben külön parcellát kaptak a művészek, a jakobinusok, az 1848-as és 1956-os forradalmak hősei, és hatalmas mauzóleum emlékeztet a pártállami idők halottkultúrára is.

A Kádár-korszakban sok sírt felszámoltak, helyet biztosítva az elhunyt kommunistáknak. Azóta már csak a leszármazottakat lehet a nemzeti sírkertbe temetni.

Az előre leadott örmény gyökerűek listájáról elsőként *Kacsóh Pongrác* sírját kerestük fel. A név olvasása nélkül rögtön sejtettük, melyik sírnál állunk, ugyanis a síremlék a furulyázó Jancsit ábrázolja. *Farkas Edit* nagyon szépen felkészült az örmény gyökerű személyek életéről, tevékenységéről. Feltételezzük, hogy ritkán visz csoportot *Lukács Béla*, *Gajzágó Salamon* hantjához.

Megálltunk *Görgey Artúr*, *Ady Endre*, *Bányai Elemér* – Zuboly síremlékénél. Ez utóbbit a XVI. Kerületi Örmény Önkormányzat újjátta fel – a hátoldalon látható felirat szerint.

Gajzágó Salamon sírja

Kacsóh Pongrác sírja

Szilágyi Dezső sírja

Kevesen tudtuk, hogy e temetőben is sok '56-os áldozat nyugszik, elsősorban az utcai harcok során elhunytak. Egy parcellában helyezték el őket, azonos formájú emléktáblával (többet név nélkül találtunk). A parcella központjában 13 keresztben végződő emlékkő áll, így hozták összefüggésbe a forradalom kegyetlen befejezését az Aradon kivégzettekkel.

Lukács Béla közlekedés- és kereskedelemügyi miniszter sírján sajnos csak az 1987-ben elhunyt *Perjési Ferencné Lukács Márta Simonia* neve olvasható jól. A közelben található *Szilágyi Dezső* orosz-lánszoborral és portréval ellátott emlékhelye. *Gajzágó Salamon* obeliszkje alatti kriptában többen nyugszanak. Közülük csak egy másik *Gajzágó Salamon* viseli az örmény nevet. Az Állami Számvevőszék 2004-ben alakította ki az emlékhelyet, s ide temették el a szervezet elnökeit, tagjait. Az obeliszk alatt Széchenyi-idézetet olvashatunk: „A haladásnak, valamint a haza oltárára tett költség kiadásának okszerintinek kell lennie.”

Idegenvezetőnk felhívta a figyelmet *Lázár Vilmosné, Damjanich Jánosné* sír-emlékére is.

Görgey Artúr sírlelke

Csupán vezetéssel tekinthető meg *Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos* mauzóleuma. Megcsodáltuk ezeket is belülről.

A kétórás program során nem tekinthettük meg *Csiky Gergely, Barcsay Jenő* sírját, a művészarcella ugyanis távolabb található. Örömmünkre szolgált azonban, hogy az általunk ismert tényeket idegenvezetőnkől is hallhattuk.

ÖRMÉNY EGYPERCESEK

Az Amerikai Örmény Múzeum gyűjteményéből mutatunk be érdekességeket.

Palack

XVIII. század

Magas, négyzetes alapú, oszlopos kialakítású mázas kerámia palack, keskeny hengeres nyakkal és peremmel. A mázas díszítés virágokból és levelekből kialakított mintázatból áll. A minták fekete körvonallal lettek felrajzolva, majd sárga, zöld és kék mázzal kifestve, s végül piros pontozással körbe díszítve. Kütahya területéről származik.

További érdekes tárgyak, cikkek és hírek találhatóak Facebook oldalunkon: @EOKKofficial

TARTALOM

Örmény fohászok 3. – <i>dr. Sasvári László</i>	1
NYITVA! – <i>Fabók Dávid</i>	2
Az új élet dicsérete – <i>Várady Mária</i>	3
Örmény arcképek: Begidsán Katalin és Lukács Lukács 2 – <i>Gyarmati Béla</i>	5
Felhívások	8
Az okos örmény és a dolváth – <i>Várady Mária</i>	9
A produktív fájdalom művészete – <i>Blénesi Éva</i>	12
Örmény pénzek Bugacpusztán – <i>Hegedüs Annamária</i>	19
Örmény Legenda – egy tánckantáta emlékezete – <i>Fabók Dávid</i>	21
Határon átnyúló magyar-örmény életutak – <i>dr. Hun Eszter</i>	26
Hegyvidékiek a Fiumei úti sírkertben – <i>Hegedüs Annamária</i>	29
Örmény egypercesek: palack	30
Villon: Ballada – vers	31

Villon

Ballada

Melyet Villon készített, anyja kérésére, hogy imádkozhatna a szent Szűzet.

Illyés Gyula fordítása

(Elhangzott 2021. május 20-án, a Fővárosi örmény Klubban)

Óh Föld úrnője, Égnek asszonya
S kit retteg a Pokol, a bús mocsár,
Jámbor leányod majd fogadd oda,
Hol drága kört kedveltid népe zár,
Bár érdemem ezektől messzi jár.
Ám égi jód, Úrnóm, a szent vagon,
Vétkem fölött is bővséggel vagon
S e jók nélkül nem jut föl senki sem
Az égbe! Én e juszt hát nem hagyom:
Óh, élve s halva ez az én hitem!

Fiadnak mondd, hogy íme övé ez a
Törődött szív és irgalmára vár,
Ő nőszemélyt nagy bűnből oldozza
Egyiptom földjén és nem érte kár
Teofilusz frátert sem, lelke bár
Az ördögökkel cimborált vakon,
Óvj: én ne tégyek ily balgatagon,
Szent Szűz, kinek szeplőtlen méhiben
Misénk szentsége nyugvék egykoron...
Óh élve s halva ez az én hitem!

Lásd, együgyű, agg szolgálód, soha
Meg nem tanulok én olvasni már,
De templomunk falán képek sora,
S ott láttam: a menny csupa lant s gitár,
A pokol meg szurok, tűz, ronda sár:
Emettől félek, az tetszik nagyon
S tudom, kegyes Szűz, én a jót kapom,
Mert kedveled a bűnöst, ha híven
Tér trónusodhoz s kér éjen s napon...
Óh élve s halva ez az én hitem!